

Pionerer på bånd

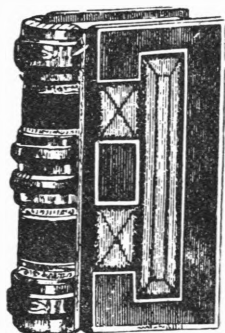
I de sidste par år er der på Det Danske Film-museum optaget samtaler med mennesker, der har arbejdet med dansk stumfilm. Det gælder instruktører, fotografer, skuespillere og andre, der har haft noget at gøre med film i denne tidlige periode.

Båndoptagelserne foregår ganske uformelt; uden manuskript og uden at der lægges megen vægt på den formelle side af sagen. Det, det først og fremmest drejer sig om, er at samle så meget stof som muligt, at få så mange oplysninger frem som muligt. Der findes blandt andet et interview med *Elith Pio*, der har arbejdet som filmskuespiller fra den allerførste tid. Han begyndte i 1908 på „Nordisk Films Kompagni“, og i interviewet giver han en glimrende beskrivelse af arbejdsforholdene, foruden at han giver et levende og vittigt billede af, hvordan der så ud ude i Valby. Omkring 1909 forlod Pio „Nordisk“ og *Ole Olsen* til fordel for „Biorama“ og *Søren Nielsen*. Om denne, den festligste af alle vore tidlige producenter, har Pio meget at berette.

Selv om båndoptagelser med filmskuespillere udgør størsteparten af interviewene, har Museet også sørget for at komme i kontakt med andre af filmens folk. Museet har f. eks. en optagelse med *Axel Graatkjær*, der begyndte som programsælger i *Ole Olsens* biograf i Vimmelskafte, og allerede i 1906, da man begyndte på filmoptagelserne, blev filmfotograf. Han arbejdede på „Nordisk“, til han omkring 1912 tog til Tyskland, hvor han drejede film med *Asta Nielsen* og blev filmfotograf hos forskellige kendte tyske instruktører, blandt andet *Robert Wiene*, *Paul Wegener* og *Ernst Lubitsch*. Tilsyneladende uimponeret af sin eventyrlige løbebane, men med en stor portion jysk lune, fortæller Graatkjær om sine erfaringer som filmfotograf. Også filmproducenter er der blandt de interviewede. Der er for eks. *Johan Christensen*, som engang var den administrerende direktør for filmselskabet „Skandinavisk-Russisk Handelshus“, der senere fik navnet „Filmfabrikken Danmark“. Han giver mange fortræffelige eksakte oplysninger om dette selskab, der havde sin store tid i årene omkring den første verdenskrig, men hvis produktion desværre er forsvundet. Så godt som alle interviewene har bragt os værdifuldt stof, der nu ligger parat på båndene. Men det er kun den ene side af arbejdet. Når Museet engang får tid og midler til det, skal alle disse oplysninger katalogiseres og sammenholdes indbyrdes og med, hvad man på anden måde ved. Den menneskelige hukommelse er jo skrøbelig. Men

foreløbig sættes alle kræfter ind på, mens tid er, at få fat på så mange som muligt, der kan fortælle os noget om den tid, der på een gang ligger os nær og dog forekommer så fjern, når man tænker på, at vor viden om stumfilmens dage er ret mangelfuld.

Marguerite Engberg.

Fra Caligari til Goebbels

Werner Krauss: „Das Schauspiel meines Lebens. Einem Freund erzählt.“ Henry Goverts Verlag, Stuttgart 1958.

Det er ikke skuespillerens opgave at skrive teater- eller filmhistorie på anden måde end gennem sin kunst. Man kan ikke holde skuespillererindringer til skade, at de falder i det episodiske og anekdotiske — de henter jo netop deres eksistensberettigelse først og fremmest i, hvad de kan fortælle om mennesker og begivenheder i de dramatiske kunstners hektiske hverdag bag illusionens dækkende og æggende slør. Til gengæld har man lov til at føle sig skuffet, hvis det ikke lykkes den erindrende komediant at puste livets ånde i sit råmateriale, og skuffelsen bliver naturligvis jo større, jo betydeligere forfatteren er som skuespiller.

Werner Krauss' erindringsbog er en skuffelse — og altså en stor sådan. Det har formentlig sin naturlige forklaring: han har ikke selv skrevet den. Bogen er en stenografisk optegnet, let bearbejdet gengivelse af Krauss' mundtlige beretning til Wienerkritikeren *Hans Weigel*, d.v.s. at dens stof fremtræder lidet gennemtænkt og gennemarbejdet fra Krauss' side, og det ikke blot sprogligt. Det kan man nok have grund til at ærgre sig over, for hvad må dog denne store selvlærte skuespiller, der har spillet en hovedrolle i Tysklands (og delvis Østrigs) dramatiske kunst et par menneskealdre, ikke sidde inde med af førstehåndsviden om sin metiers personer og begivenheder. Men det er ikke meget af denne viden Krauss her har fået bragt på papiret. „Das Schauspiel meines Lebens“ fortæller først og fremmest om, hvor Krauss spillede og hvornår, men kun lidet om hvad han spillede og hvordan og hvorfor og med hvem og for hvem. Men det var jo netop det, det ville have været spændende